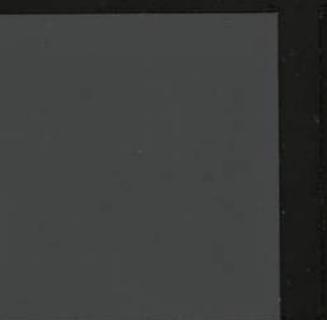
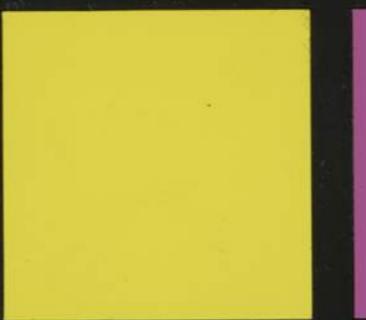
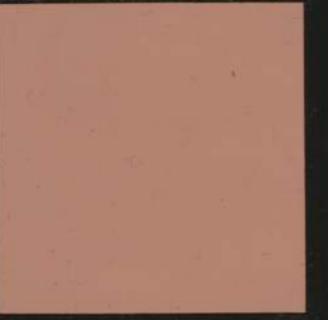


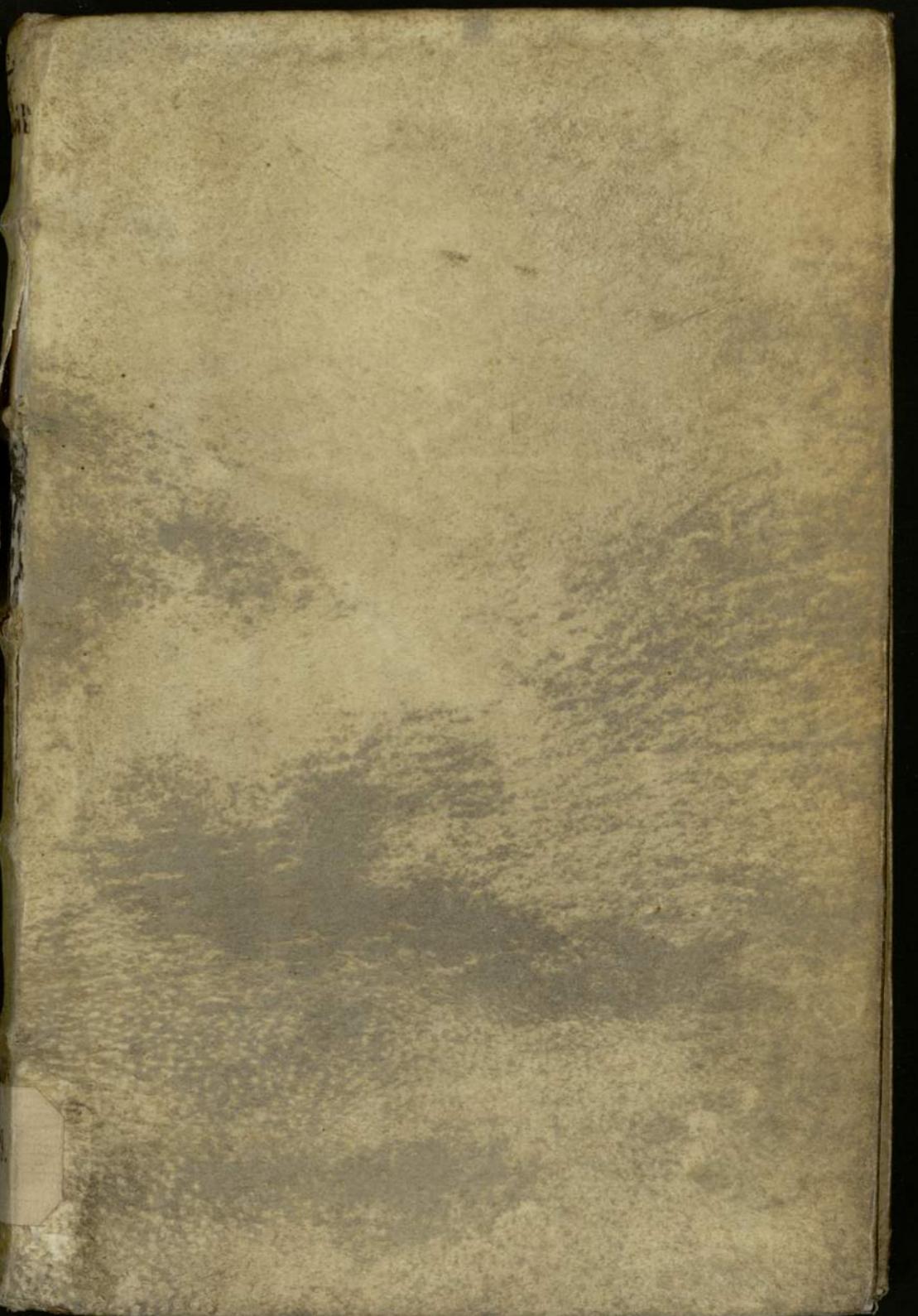
colorchecker CLASSIC



xrite

mm

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
(cm)



202

Recueil

D'hist.

des
sciences
naturelles

et des arts

de l'Académie

des sciences

de l'Institut

de France

et de la Société

de l'agriculture

et des arts

de l'Institut

de France

et de la Société

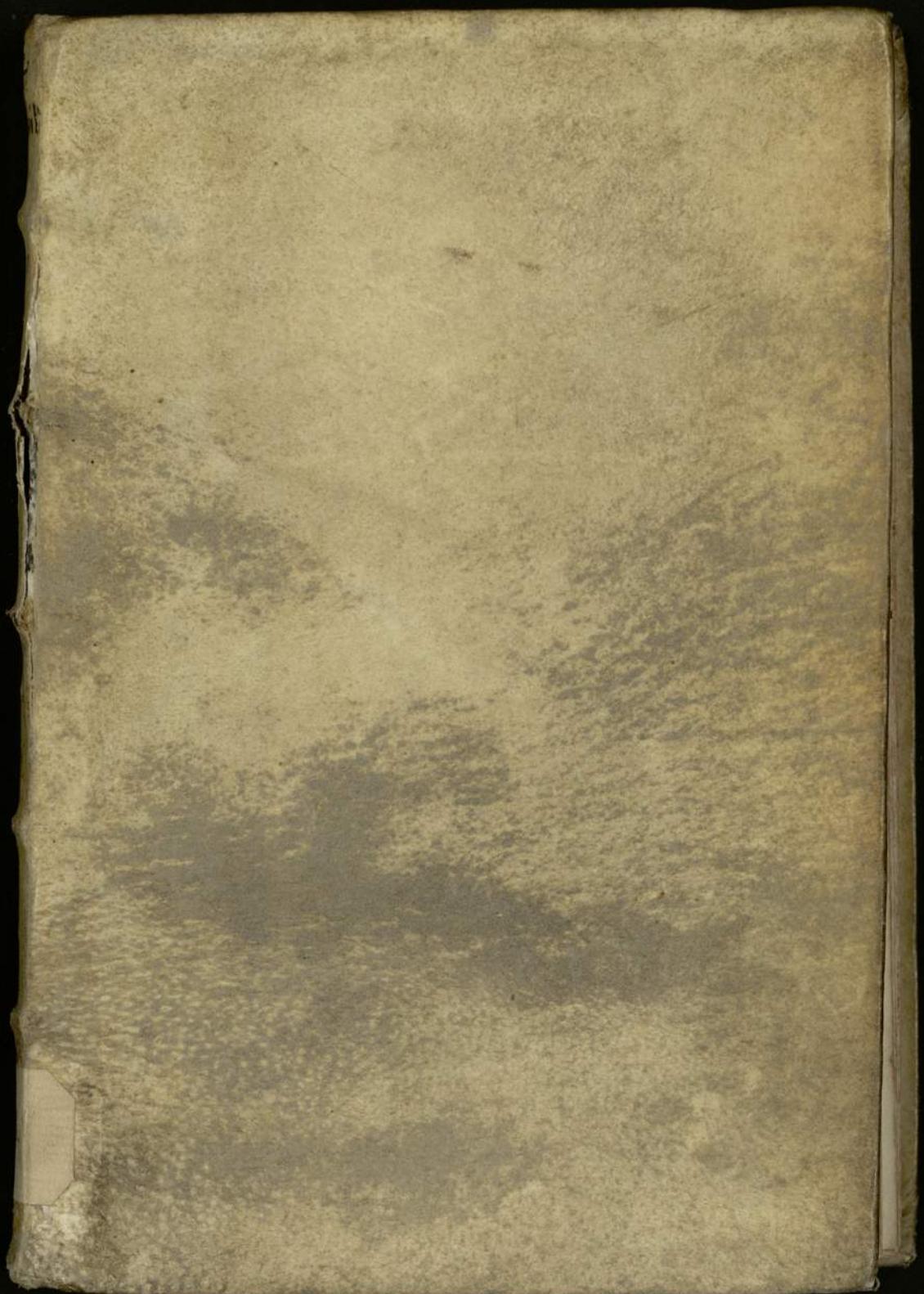
de l'agriculture

et des arts

de l'Institut

de France

. 609.





10098
D

XV^{me} s. n° 599.

609

~~Recueil~~ composé de 7 pièces.

~~Complet~~

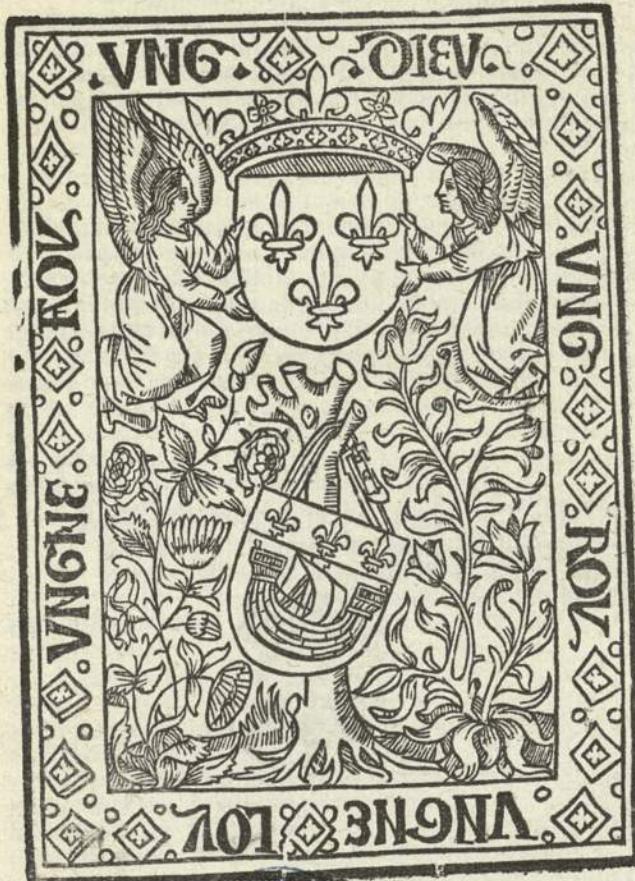
vu le 3 octobre 1899.

cod

3

1

Modus conficiendi epistolas.



b. p. 6



1860

Epistolarum cōficiendarū ars perutills atqz
necessaria presertim iuueniūz aliqua formula indigentibus.

Dⁿuestus es meū iohānes mi^dilectissime in christo frater:
c q^d de epistolis ptractauerūt quō oponi debeat nullā suavitatē
nullūq^d dicendi leporē assecuti alius i partiri pollicent qd ipsi
nōdū attigerunt. Nam cum multiplices regulas de epistolis ornatiſſime
q^dificiēdis dederūt ipi ad epistolas q^dificiendas accessere l^licut hic in eoz
pz exēplis. Iſuues ino ilipidi et ilulliūt hec est q^drīmoia tua declatio
hec est q^d ab eoz pceptis et doctrina te seq̄strat. Nimirū pfecto nā q^d sō
dedignet hos q^d motes aureos pollicat et ipsimet nō habeat vñ viuāt;
q^ds inq^d horz nō stomachare obscenā barbariē loquēdi qui toti^d eloquēcie
ſtatissimi q^dpbēt dū eloquēciā lris rhythmice scribēdis oſtruere arbitrāt.
Hii miras de rhythmis tradunt regulas docentes eligere trisyllabas et
quadrisyllabas d^cones. atqz totū cognatū igenni sui huc apponūt quālē
ibi sit eloquēcie vis vt sonoritātē quādā rhythmicalē cōsequantur quā
Cicero eloquēcie fōs vitādā magnopere uadet aliter illud puerile et
inēptū eē de quoz inēptis nō plura dīcā cū tu p terplā cognoscas et a/
lyneris gaudeo tñ luis tibi accessisse: vt horz obscurā cecitatez aſaduer
teris hec enī est pria dicēdi via ignorānciā cognoscere et cognitā velle
euitare quare vt tñ errore illū euadas petitionibz tuis cōdescendens
de illis cōficiendis q^dbriuissime q^dqz cōmodissime potero tibi qd ſentio
aperiā. Tu interi^d quod tātopere affectare te dicis diligentī aio verba
mea p̄ce festina. nos interi adiuuāte dño ihēu xpō a quo oia p̄c et que
oia ad instituta pergentes q^d sit epistola differamus.

Capitulum p̄imum de epistole diffinitione

Pistolā uti a maioribz fide accepi^d. Et hūane ligue faciāda
e vicaria volūtatis absentiū declaratuā. Lū enī mortale hoīm
gen^d loci téporis q^d limitibz circuſcriptū passionibz q^d corporis
obnorū simul duobus in locis corporalit esse nō poslit cupiatq^d libi nača
ſinuiles et ſtudio vel propiūtate generis ſeu alias quauis necessitudine
et bniuolēcia cōiuctos affari. Lū eridē bona et mala i partiri quo abū
dātūs et pfectūs gaudiū ſuū diffūdat et quo facil^d egritudinē et q^duis
moleſtiā quasi coicatā poſlit tollerare. Idq^d uōnq^d prop̄ illorū corporez
absētiā verbo ipo explere nō poſlit. Hui^d modi impedimentū nichil adeo
remouebit q^d epistolarū litterarūq^d bificiū. Mā vt i epe nūcū n̄ q̄ fidim^d
aut eoz memoie p̄timelcim^d aut eoz idē negligētiā recte deuitan^d aut
tandē multa ī hilce culpicamur et cauem^d utiliter q^d litteris et epistolis
cōmodius tutiſq^d mādām^d. Epistola ergo diffiniēdo recte ipsaz lingue
humane vicariā eē dixerimus facundā volūtatis absentiū declaratuaz

De epistolarum diuīlitione.

Pistolā p̄imā et p̄incipale diſionē hāc dicere ausiz. Spisto
larū alia missa. alia respōſua. nec est epistola que ī alio illoz



membriū nō cōtineatur Hec autē mēbra quoniā fecūditatis plena sūt
gīa epistolaz dicere possum⁹. Cīq̄ enī q̄ epistolaz missaz q̄d est narra
tiva cō gratulatoria q̄d q̄d māatoria et sic de aliis multiplicib⁹
epistolis et noīe et h̄ē differētibus q̄ non min⁹ sub respōdēdi gīe q̄ sub
missō ḡtīnē. Quonō distīquāt duo gīa hec iūicē: satis p̄tz qm̄ alterum
h̄z sub se vt independēt r̄sue vero epistole vt depēdētes mīchi vīdetur
Relique vero epistole quas specie differre protulim⁹ quonō distīquātur
satis patere poterit si aī adiutere libeat subiectā materiā dī qua scribēt
intendimus. Verū quia hoc aperire prolixuz esset: cīm neq̄ multā vī/
litatis ca res in se ḡtīneat: id ḡlūto relinguimus ad vīliora procedentes.

De partibus epistole essentiaib⁹

Res p̄cipiāles et esseciales esse epistole p̄tes Lcū tibi dixerō. I
nequaq̄ aim tuū a me auertas. p̄fert cū iādū aurib⁹ p̄ceperis
illas q̄nq̄z et hoc iā tātū forte apud te ceterosq̄z īcaluit: vt vix
q̄ dicim⁹ aīaduerteſ q̄ possit. Quare fortassis iā nūc me minutū retisq̄z
vīlis et q̄pendioſe trādīceſ studio nimis aīd c̄ allunes. Te igīt oratū
volo: vt pīmū verba mea et p̄positi mei rationē attēdas: q̄q̄z traditūr
sū: nō respuas. Et quoniā id abs te īpetrare facillimū spero tibi ḡtīnuo
apriā q̄ sint ille tres epistole p̄tes de q̄bz verba facimus. Epistolaz
igīt pātes dicim⁹ causā intētōne et q̄lequēs. Si enī q̄ aīaduerteſ
velit q̄d ad epistolā necessario et p̄cipitalē exīgat has tres p̄tes sufficiēt
ētes dicat nēcessēt est. Causa est per quā mouenur āt impellimur ad
aliqd alicui p̄ litteras intimādū. Intētō est q̄ ipelit scribētē ad illā
causā per litteras explanādā. Cōsequēs est id quod causa p̄posita
et intētōne patefacta aliqd sub spe boni finaliter sequēdū demōlitrat āt
sub rationē mali fugienduz: vt melius clarius et euīdētius p̄cipere quis
possit quid intendamus. Hāp̄ triū diffītitionuz explanationē tibi subdā.
Ecce enim Lanteq̄ accēda ad scribendū. Causa p̄imo extitit sc̄z oīo tua
et vehemēs impulsio qua me impulisti vt aliqd breuiter tibi et q̄pēdīoſe
scriberē quo arte scribēdi epistolaz haberes. hoc totū īq̄ fuit cā que me
impulit. Sc̄do iīis p̄ibz tuis nōtū: aliqd effīces intētōes sc̄z petitōib⁹
tuis satissacere: ḡtīnuo me ad scribendū dispōsi. Hec igīt est mea itētō
rogatui tuo cōdescendere. Ex his duabus p̄missis tercia pars nascatur
nēcessēt est sc̄z cōsequēs: utpote cū illud fecero quod optas: amicīci tuam
me nactū sp̄erem: magnūq̄z bonū tibi contulisse confidā: dū te ab errore
vulgi h̄t erauero et ad rectā viam epistolaz scribendi induxero hoc totū
consequens voco quod ex causa et intentione sequitur. Cōsequēs id dico
quod ex p̄missis natū est sequi. Ex his tibi patere arbitror q̄ siue epis/
tola missa fuerit siue respōsiua/ nēcessēt est has tres partes explicite vel
implicite contineat / si apta et plena dicēda est alioquin sentēcia in ea
deficiētē nō erit p̄fecta epistola. Nā quotēscūq̄z a nobis scribēdū aliqd
fuerit op̄ortet utiq̄z si lani capitiz nobis: nēstī vigor. Cā aliqua ipella/
mur alioquin aliqd siue cā aggredi pagēdū āt fatui est āt p̄p̄ prudētis.

Secunda pars dicebatur infectio / et hanc dicebamus secundam partem epistole
ut essencialiter et necessario ad illam constituantur erigatur. nam nisi
intendas aliquid per epistolaz efficere: ridiculum est cur aliquid scribas
Ultima pars epistolam perficiens: consequens prius dicta est. et consequens
igitur dicitur: quia sicuti pretulimus ex duabus primis sequitur at quia
aliquid sequendum aut fugiendum insinuat. Hec autem pars maxime suscipientia
debet esse / ut si aliquid assequi vel affectionem mandare intendimus/
hac mediante sortitur effectum reliquis partibus ad idem cooperantibus.
Nunc vero quoniam satis te intelligere arbitror has epistole partes esse
et non illas quinq[ue] quas nonnulli posuerunt Ad alia utiliora declaranda
consequenter accedamus.

De illarum trium partium ordinatione.

Ictum est a nobis principales partes epistole: et essenciales et
necessario requisitas in epistola conficienda tres esse et illas
utique pro modo diffiniendo aperiuimus. Verumtamen quod diffi-
cultas oriri potest quomodo ille partes sint locande. utrum seca causa semper
permittenda sit. deinde intentio et finaliter quis Dico quod hic oculo licet bonus
sit et artificialis: non tamen sibi est necessarius. Nam aliquis proneda erit intentio
causa quod sequentib[us] aliis quibus permittendu[m]: intentione et causa sequentib[us].
Et huius ultimi modi potest dicuntur accommodati arti quod artificiosi. Unde enim
artificialis in his partibus locandis. est cum proprie[te]t infectioni: cuiusque tamen
adtingitur. Cum autem alter sit modus ille accommodatus temporis vel necessitatis
dicuntur. hoc autem totum picipies si ad auertere libeat quod ex cicerone colligitur quod
oratione alia artificiosa dicitur. alia accommodata. Artificiosa dicitur in qua primo
potest exordium. secundum narrationem. tertio dictio. quarto confirmationem. quinto refutatio
sexto conclusio. Accomodata est illa dicitur quod dictum ordinem aliqua necessitate
impellente permittatur. Sed quod obscurum esse possit quod dictae tres partes epistole
variari possint. exempla de singulis ordinibus inferius annumerabo. semper de
una. et eadem re loquendo. Primo incipiens ab ordine artificiali in quo primo
potest causa. secundo intentio. deinde quis. Conclusio enim plus quam tribus modis
fieri non potest. sit enim per amplificationem secundum inducendo ad rem. per
consilicationem inducendo ad misericordiam et per epilogum. colligendo breuiter que
sparsum dicta sunt in tota epistola. et hoc decenter sit quando longior fuerit
epistola. vel multa in se continens. propterea ne res de qua principaliter
intendebamus: per copiam verborum a mente auditoris possit abesse. dicendum
est in conclusione breuissime et summatim sub quodam compendio quod in
tota epistola difficultas pertinet. Hoc membrum tertium per epilogum
epistolis magis conuenit quam reliqua duo membra. scilicet concludere per
amplificationem et consilicationem. Nam ille potens est modus orationis
concludendi: pertinenti iudicali aut demonstrativo generi quam epistolis:
Nota etiam hic ne locutus est de conclusione et modo. sed ad rhetorem: non
autem de logicali. Nam aliter tractatur et illis alio modo videntur: quam
de qua in preteriarum est sermo. Nunc autem ut huic capitulo fine contiuam
a.iii.

Conclusio est artificiosus terminus totius epistole claudens illā ut
operetur: ideo quando ad ipsā perueniens: studebis ibidē intentionē tuam
conmodissime ac breviter concludere.

De petitione parte accidentalī.

Conditionem nōnulli putant partem epistole: nos autē ne oīno
illis refragari videamus illam epistole partem accidentalem
esse credimus. **L**okat enī multis esse epistolas cōpletissimas:
in quibus nulla cadit petitio. At nota q̄ magis hec notatur in epistolis
q̄ in orationibus quāp̄iorates certiores doctrinas reliquāt de eadē
re. q̄ illi q̄ de qdendis epistolis scripscrūt de ipsa **L**ot in epistolis potest
accidere; aliqd dicere tentabo. petiturus igitur aliquid primo demonstrat
ut opus est petitionem iustam esse. secundo illā esse possibilē adimpleri
ab eo a quo petit. tertio explicādus est mod⁹ illius possibilicatis. quarto
remunerationem assignat. Hec conditiones requiruntur ut recte petitio
fiat. Hec autem colliguntur solum ex doctrinis et exemplis clarissimorū
virorum: hoc tamen nolo te latcat: non debes putare has conditiones ne/
cessarias esse in quacūqz petitione. Nā quando plane ostiterit petitionē
equam esse et iustum: ut de hiis qui petunt mutū constat supercedēdū
erit illi conditioni: q̄ demonstrat petitionem esse iustum. Nāqz qd patet
expiese supernacūt est labore: ut demōstrenus. illud patēs est et clar.
Similiter si dixeris de possibilitate et modo possibilitatis demonstrādo
Nam cum aliquis sit laborans iuxta puteum sedens. petens ut aqua ab
hauientibus sibi tradatur: ridicule diceret: trade michi aquā. Nam illa
michi dare in vestra est potestate. et quomō id sit in vestra potestate ma
nifestū vobis reddo: ex hoc q̄ funem et vas ad hauiendū habetis. satis
enī dicere esset: rogo aquani michi prebeat. nam sitim intensā patior
Remuneratione autem non semper debet demonstrari neqz aperiri. Nam
cum aliquid p̄ etimus ab hiis qui nobis obligati fuerint/ non oportet q̄
dicamus sis: remunerati critis a me si hec a vobis ipetrauero. Similiter
cū pater et mater aliquid petūt a filio/ non semper oportet q̄ subiungāt
remunerationem. quoniam filius absqz spe remunerationis/ iussionibz
petitionibus de parentum. condescendere debet et tenetur. Itidem tibi
loquor de petitionibus que fieri solēt inter veros amicos. **S**ū vero aliis
scribimus cessantibus causis supradictis. quattuor conditiones arbitror
seruandas in petendis. Volum autem hic planis ac manifestis exemplis
vti/ ut apertius intellige: es qmd intenderem designare. nunc quoniam
satis video michi locutus fuisse de epistola et eius partibus necnon de
hiis que in epistolis principaliter considerantur de regulis epistolarum
sit finis. **N**um ne nimis prolixus fiam. **N**um ne verba multiplicem/ vbi
non est opus. Non enim de tuo ingenio diffido quin si te in his exerceas
volueris et hec precepta seruare. ceterosqz oratores claros in suis dictis
imitari doctor euā. **E**nī epistolis conficiendis. **H**is igitur sic per/
tractis et collectis. **C**ontra hoc vñū superest ut petitionem tue cōdescēdetes
aliqua in cōpletis epistolis subiiciātus exēpla in diuersis causis: ut

apertius intelligas ea que forte dura videbat: cū de rhetorica epistolarum loqueremur. Inter tu que hactenus tradita sunt a nobis de epistolarum dictamine: grato animo accipere memetō. Tertio enī fraternitatē tuam me hoc tractatulo nichil quicq; abscondisse: qd te velle intellexerimus at tibi utile fore arbitratu fuerimus profecto enī quidā ex maioriū nostrorū doctrina percipere et industria nostra breuiter in vnu redigere studiuim⁹ id tibi cōpendiose tradere curauimus tam dilucide q̄ succite. Facito hoc igitur ne spueris in quibus nos tantopere laborasse percepis. hec abs te si impetravero gaudium michi solidū accessisse cognoscam. Tu quoq; non parum fructus glorie et honoris tibi vendicaueris. Ad exempla me nunc conuerto quoniam illa te magnopere expectare cognosco.

Epistole exemplares in quibus antedicta patescunt

Dhannes decretorū studiolus fratri Guillermo Sophonenlis

i S.p.d. Dilecte frater tantus est ardor q̄ meis impcordiis sur/ repsi de hūanitate studiis achrendis ut nichil michi taz suave videat nichil ve iocundū / nisi tantisper intellectu animoq; de h⁹ cennodi studiis qc̄ legere aut degustare possim. Ecce causa. Cuperē Liceronis rhetorica p̄scribere ut habere libū / atq; doctorē quo id qd tātoye nācisci affecto certa ratione imitari possem. at vero dictū libū vnde h̄e possiz neq; scio: neq; cogitare valeo: cū aut rarus / aut nullus apud nos existat eo q̄ non est qui huiuscmodi studia curat. Ecce intentio. Quare fit q̄ p̄eces ad te porrigan: ut denū librum abste valeā impetrare. Quod vt facias permutua inter nos amicitia oro et supliciter postulo. Tū vero p̄ tibi innata clemencia atq; munificencia fac exoriatū: te inde prebeas vt sc̄ā q̄t̄ facies pieces meas / q̄t̄ caripedas me doctū evadere ut tandem cognoscā non michi vanū amorem tecū locatuz esse. Ecce q̄fis. Hale.

Alia in eodem

Dhannes decretorū studiolus. Guillermo fratri suo. Sa. p.d.

i Vellem mi guillerme tantus ardor adesset rhetorica tuā michi accommodare: q̄ ego ardentissime illā abs te peto: et sepius a te petere intendebam. Verū cum aiauderterem te continuo illius indigere: propter humanitatis studii lecturā in qua te excerceri sciebam hactenus destiti. Ecce intentio. Muperrime tanen audiui lectiones tuas eiusdem libri ēminasse. Zāplius libro illo te nō idigere: quo fit vt ad te fōtē meoz desideriorū q̄fugia p̄sceti cuz nō alibi dictū libū h̄e possi eniedatū tūtū at nedū correctū. Iz correctissimū noui: quare te obnixe rogo. Let si fas est dicere. Iubeo ut illū dictū libū per eū qui has defert itteteras remittas vt rescribere possim. Ecce cā. Hoc si abs te impetravero. Ut qđo tantuz efficies ut beatitudinis partem videar aſſecut⁹ qñ qđe intelligo te michi adeo cōiunctū: vt rem quā marie caripedis: et qua forte quotidie indiges michi accomodari non dubitem. an non cognosco te michi vera amicitia coniunctū esse. Qui velle meū tuū esse dicas hoc mādo efficies vt velim: petitiones etiā tuas in posterz dignas exauditione faceres / igit̄ facito pro antiqua q̄uetudine: et me exaudiās: et me tibi deuicias. Ecce cōsequens.

s.iii.

Exemplum vbi consequens preponitur.

Dhānes decretor studiosus Salutē plurimā dicit Guillemo
i Sapho. Gratissimū michi efficies dilecte frater in xpō:imo p
petuis tuis officiis me vēdicatoris: si hodierno die has quas
tibi ponigo pieces exaudias. hoc erit quo abs te ipetrato sūmū gaudior
meorū videar achiviisse. hoc inq̄ est quod si abs te accepero amplissimū
bonū me dicam adeptum. Ecce consequens. Nam ut fator tibi verū cū
animaduerto sermones adeo inceptos/ adeo insulsoz/ fastidiosoz: cum
quid loqui attentauero michi etiam ipsi nauicam generant. Scio hanc
potissimum causam fore/ quare spretus et contentus existam: in cōmuni
hominiū colloquio. Nā hii aliquād rem aliquā verbis aūornare ceperūt
aut vituperando denigrare. et ego itidem facere attento. continuo risus
lubet/ quandoz indignatio/ ita q̄ onnes fere discedat verborū meorū
fastidio lefi. Ecce causa. Logit me ista res tibi humilime pieces effūder
quatinus digneris tuaz rhetorica michi accōmodare: vt inde exemplar
sumā quo verba mea dirigā vt tantā ignominia euitare possi igī facito
quod opto et mea tanta anxietate absolue. Ecce intentio. Vale.

Ora vñū est in exēplis quomodo causa intentio et cōsequēs
c expelle ponūtur hic ostendā quomodo implicate. In exēplis
hactenus propositis continuo elaborauit/ vt illas quas epistole
tres partes assignauimus sc̄olū et separati tibi aperiemus. et vt credo
ex hiis que dicta sunt plane intelliges quid sit causa/ quid intentio/ quid
ve consequēs in epistolis. Verū quia nonnūq̄ perueniant ad te magnor
viroū epistole in quibus difficulter animaduerti possūt sc̄olū et separā
dicte partes. T̄ per hoc arbitrii posses āt epistolas illas diminutas esse
aut hanc nostrā doctrinā minus solidam. Quare fit q̄ te admonendum.
duximus illas partes quāqz distinxerimus/ adeo tamē inscribendo q̄ca/
thenathas et vicinas esse vt vix altera ab altera seceri possit/ nī ma
gna diligēcia adhibita fuerit. hi enim qui sunt triti in dicendi genere/
adeo mixtim adeo coniūctim verba et dictiones inuicē copulant/ vt siue
orationē cōdat siue epistolā vix animaduerti possit quoniam pars dñā ab
alii distinguitur. Sicut/ vt apertius loquar. I dñi finito exordio incipit
narratio et finita narratione incipit petitio/ et sic de reliq̄ p̄tibz orōis.
nonnūq̄ hoc accidit in epistolis q̄ alioz adeo 2glutinat cāz cū intentione
vt vix altera ab altera distingui possit. Quoniam aut et vbi illud eueniāt
scias hoc esse magni īgenii et fieri in dicēti ḡne extissimi officiū/ ego
aut q̄tū cognoscere possuz id arbitror fieri per coloē rhetoriciū/ qui dicit
q̄tinuatio hoc tamē continuo ausim dicere/ q̄ nulla fere epistola que ab
egregio oratore emanat/ quin has tres partes āt explicite aut implicite
stieat/ nīl quodā spāli mō scribef eis libeat/ vel breuitate ad hoc ducāt
Nec putādū est ista: vt ita loquar. tāq̄ leges oīo dari/ sed tāq̄ id qđ certe
frequētissie accidit. Itaq̄ dicit. Ch. fabius. Nemo exigat a me id p̄ceptor
genus qđ est a pleriq̄z scriptoribz artiū traditū: vt quasi quasdaz leges
immutabili necessitate cōscriptas studiosis dicendi feram. Nec satis.

Quomodo debeat se habere scribens anteq̄ scribat

diligenter percipe que nunc dicam quoniam pandere institui
 d fundamenū et radicem epistolarum componendas. Lū igitur
 quid cui significare volueris / idqz litteris mandare nō oportet
 te calamū arripare / et cogitata statim litteris ponere / ymno necesse erit
 primū cogitare cui scripturus sis : eiusqz conditionem et dignitatē vtrū
 publicus an priuatus / vtrū diues an pauper / vtrū amicus an iūnicus
 vel parū cognitus. hoc ideo dixerit : quia nōnūq̄ cōtingit nos eis scribere
 qui adeo importuni sunt ut quecunq̄ scribas etiam si iocunda et bona :
 tamen tedium afficiantur. Quot itaqz homines tot capita et sine sunt ut
 ex therentio cognoscitur. His lūmatim et cōpendiose causa et intentio
 tua aperienda erit et claris planisqz verbis contingenda. Alii sunt qbz
 nichil iocūdīus epistolis. His longas et ornatas effice. nā illas assidue
 legent et in illis maxie oblectatur. Quando vero prelati et dignitoribz
 scribis : hos semper hono:are stude / maxime vero quādo eoz graciā cupis
 aut aliquid ab eis obtinere desideras. Esto tamen caut⁹ ne falso nimū
 illos extollas : aut pl⁹ q̄ te : at illos deceat dicas. Dñe enī quod nimis fit
 mediocritatisqz regulam exedit : est viciolū. Quādo amicis scribis cū
 his esto bicus / longus ut res et tempus volet. Amici enim omnia eque
 aioferū si veri fuerit quos tāto cari⁹ colere debes : q̄to magis vnuſqz
 his opus habet. Veros tamen amicos / vt de hoc nunc loquar. I rarissime
 reperies Lū ergo si quos reperies / cole ipsos ut tripsum. Ne ergo lōgor
 sis q̄ oportet intelligere etiā satis ex te potes : q̄ amicis scribere potes
 quicquid tibi placet. At iūnicis non itidem. sed illis put eos at repres
 hendere aut mitigare voles. Si vero q̄tigerit te scribere hīis quos pax
 honoras / qui etiā de te dignitateqz tua / aut nichil aut parū cognoverūt /
 illis te primo aperies q̄ardentissime poteris / sic tamen ut nūq̄ ostēdēdo
 te iactites. Laus enim speciosa nō est in propria lingua. Ab aliis inquit
 quintilianus laudaris. Deuita igitur omnem arroganciā q̄tū poteris.
 Et quo facto pedentē ad causam tuam accede / demonstrādo illam vcl
 iustam esse vel non indignam / vel vtilem. Nam cū causā tuā huūmodi
 esse demonstrāris statim patere poterit intentionem tuam esse iustam
 et laudabilem. Similiter hoc intelligi potest consequente. Nec tantum
 opus est considerare cui scribas / sed et tripsum et vires tuas perpendes
 quod si neglexeris / facilime in errorem duci poteris : Scio enim aliquos
 qui Lquoniam vires ingenii lumenſi non sunt / corrueunt / dum nimis
 alto scribere stillo aliqd attentarent quoniā illud complecti non poterat
 quod eoru viribus impat fuit. Tu vero non solum vires tuas considera
 et q̄tū valeas in dicendo : sed vide quibus litteras trades / si etiā verbis
 aliqua declaranda relinquis. Nam cum his qui parū ingenio valent
 loquendū est puris ac simplicibus verbis : ne illos indociles dereliquas
 aut tibi odiosus. cum se contenni credunt dum obscuris locutionibus seu
 translationibus cum eis quis loquitur. At scias q̄ quanto manifestius et
 clarius litteras q̄struxeris / et ornatus q̄tū fieri potest / tanto laudabilis

scripsitis: munusqz huiuscce officii complexus fueris. Summopere tamen
tibi caue a stilo quo:ūdam rythmisantiū qui longis et trāsuersis vtūtur
constructionibus/ qui obscuras et strincolas et nimis duras habēt trans/
lationes. Cōtra quos michi fere loqui dignū non videtur. Animaduerte
pieterea ne cū claris esse dclideras et perspicuis que L. telle fabio. Isūma
est orationis virtus in sermonē puerilē penitus incidas. ne quid barbarū
aut ineptū dicas. Nec cū alto stilo uti voles : turgid⁹ iſlatulqz videaris
fere tāqz nesciens sermoni modū dare. Et l. iquit oratius I. mod⁹ in rebz
sunt certi deniqz finis quos ultra citraqz nequit confundere rectum . Hęc
in primis sequeris. Q. tulii Liceronis eloquence fontis : epistolaz dili/
gentissime frequētissimeqz perlegendo. Itęqz Plinii aliorūqz eruditōrum
atqz a longa etate approbatorum.

De causa scribendi et materia.

On etiā erit inutile tue scriptionis causā et materiā diligēter
n considerare: an sc̄ ea sit honesta / talisqz videatur: an humulis
an dubia: an obscura: an admirabilis / turpis ve. ut Cicero et
quintilianus in rhetoricis / presertim pro exordiis eruditissime docuerunt.
Si enim causa scribendi et rei quā scribendo tractas sit honesta: minori
indiges suasione et difficultate. Sinautē dubia vel obscura idiget decla/
ratione et explicatione . Sin est humulis indiget ut extollatur causa sili
aliquatenus: q̄ si est admirabilis aut turpis: remedii maioribz opus est
ut etiā vult Qūtilian⁹. Nā pro similitudine honestatis instabis ostēdo
q̄ et si causa seu res turpis videſ alia tamen est acvidetur vel ab aliqua
bōa pprietate sumēd⁹ est sermo: q̄ et si cause nō insit q̄ns tñ est vel videſ
posse querēre. ut Terēt⁹ cū meretrices laudat: aut hoestas introducit hoc
declarat esse / vel cognator⁹ negligēcia vel egelata: vel p eorū frequēcia
ac blādiciis creberrimus fcn̄. Et ita in similibz. ut si defēdere velis furē
dicas vel societate / vel paupertate nigēte: neqz ex suo igenio ita factū esse
vel illud se postea emēdatur vehemētissime spari/ at sili aliquo mō. Et
hec hactenus De his in rhetorics ampliora dicenda veniunt.

De modo salutandi

Am videtur dicendum quoniam secūdū varias personas varie
i salutandum est: quod faciendo nomen utriusqz preponi debet.
Inter que fere nomen scribentis ploqual̄. ita enī a doctissimis
est maxie vſitatum / ut tullianas epistolaz plegētibz. ceterisqz illi⁹ etatis
doctissime conſiat. Sic ergo dices. Martin⁹ iohānis Egidio fīi salutēz
plurimā dicit. Aut h̄mēi aliqd apponēdo titulos dignitatis cīs q̄ talibz
orānt put queniet. ut Martinus iohānis sacre theologie professor. &c.

De modo commendandi se superioribz.

Imiliter modū cōmēdandi se superioribz vniū tibi assignabo
i quoniam hiis vſitatori et frequentius celebratus a doctis et
claris oratoribz et tuipse facilime dictās inuitando q̄plures

alios commendationis modos adinuenire poteris. **I** maioribus autem scribens sic te illis committes. Reverendo in christo patri. **L.** Episcopo talis dioecesis. **N.** eius deuotus filius vel orator plurimū comm̄ edatuz se facit. **H**ec post condignas salutationes seipsum tam humiliter q̄ deuote commendari petit. In hiis autē salutationibus siue modis commendationis qui nultum se extendunt / si te captare volueris absq;z crimine decenter facere poteris. **S**inaliter sequi poteris multiplices modos traditos in lūmis quorūdaz virorū qui de epistolis scriperunt ex salutationibus et modis cōmittendi excipi et formari potest modus scribēdi epigrāma hoc excepto q̄ in subscriptionibus diligentius et magis dearticulate ponēdi sūt tituli et dignitates p̄tinētes hūs quibus scribimus atq; in his sup̄scriptionibus formandis magis seruandus est ritus et consuetudo p̄ic q̄ regularis preceptio. **D**uonā vñica regula id exprimere non potest et iā in his plus val; opinio q̄ doctrina. **Q**uisq; enī i epigrāmate studet eū cui scribit marie decorare quare ut verū tibi fatear. **N**ichil videt michi minus verum q̄ epigrammata litterarunt.

De spiritualium virorum titulis.

Acēnus dictū est de he hūs quibus salutes optande erant / et **b** quomodo maioribus reddere nos habeamus / deinde illucusq; producti fuimus / ut de epigrāmatibz formādis aliqd dicerem⁹ **H**ec quia epigrāmata recte formare non possumus non cognitis titulis et attributis personarū . fortasse nunc anhelanti pectore expectas tibi promā qui tituli singulis personis cōueniant. **H**oc autē exigere magnuz onus est humeris nostris imponere. **V**eritatem quia denegare nō possit quicquid petendo inūxeris / continuo in vñi collectis viribus titulos et attributa singulis personis cōuenientes tibi aperire conabor. **T**ū autē status harū personarū distributus sit in personas spirituales / temporales et scolasticas. **D**e spiritualibus tanq; dignioribus primū dicendū videc. **I**nicipiendo p̄imū dc titulis et laudibus sūmo pontifici cōgruētibus / et sic deinceps descendendo quoq;z denianus ad infimos. **I**dē illud faciā cum de statu secularium et scholasticorū loquar.

Si ergo sūmo pontifici scripturis s̄ litteras tuas hoc nō enūciaē poteris. **S**anctissimo in christo patri ac domino. **N.** diuina prouidencia sacrosante romane et apostolice sedis summo pontifici. **J**ohannes decretorū studiosus eiusdem sanctitatis deuotissimus filius / seruus vel orator Post beatissimorū pedū oscula seip̄z totū tā humiliter q̄ deuote q̄nēdās

Epigramma itaq; est

Sanctissimo in xpo patri et dño. **N.** diuina prouidencia sacrosante romane et apostolice ecclesie sūmo pontifici dño suo vñico colendissimo **S**ic insuper si bene aiaaduertas / adiuuenies modū epigrāmata form̄ di cognitis titulis personarū. **L**ongum enim esset et fastidiosū de singulis

epigrāmata formare. Verū quia de sūmo pontifice loqui cepimus/ eius attributa āplius trademus. **N**os igitur titulos congrue attribuimus summo pontifici vocando eum patrū patrem/patrem patrie celestis. In terris patrem clementissimū. Patrem maximum/vel sūmū pontificem.

Cardinales/patriarchas/archiepiscopes/ et protonotarios patres pieissimos ac reverendissimos dños merito appellamus. q̄ si alio gradu decorati essent vt pote doctoratu theologie vel sacrorū canonū. id etiam addere possumus et maxime in superscriptionibus in quibz maior facultas datur titulū enumerandorum.

Episcopos/abbates/et prepositos prestates patres/reverendissimos in christo patres et dominos vocamus. **M**inistros vero generales ordinum mendicantium reverendissimos diximus. **M**inistros vero prouinciales: reverendos tantū appellamus. q̄ si doctores theologie aut decretorū fuerint illos sacrarū litterarū professores/vel doctores erimios sacre theologie dicimus/aut sacrorū canonū doctores famosos/et q̄libet titulis illos decorabimus prout i' ei' modi sciēciis illos expts nouerim⁹.

Canonicos vero ecclesiarii cathed' aliū et cantores insuper et cardē ecclesiai rectores/curatores parochiarū/ venerabiles in christo vocam⁹. Sic quoqz appellare possumus religiosos cuiuscunqz ordinis dilectos in christo fratres/castos/illibatos/quitnetes/deuotos/deo gratos apostolice vite sectatores/euangelice regule exēplaria/vite celestis specula/imitatores sanctorū et his similia illis attribuire possumus. **A**bbatisas sanctissimas/cuiuscunqz ordinis fuerit venerabiles in christo vocare q̄libet euimus/honestissimas/deuotissimas vel deuotas ancillas spōsas christi Reliquas moniales/honestas/ deuotasqz dicimus. Similiter famulas/ancillas et christi sponsas. Reliquas insuper quoquo in statu penitencie poitas q̄ pōpas seculi repudiauerūt. castasqz deuotas di famulas vocam⁹.

De titulis temporalium personarum

Imperatores fēcē celares appellantur. Hūqz iuxitissimi gloriosissimi illustrissimi dicuntur. **S**um vero coronā iperū adept⁹ fuerit imperator: regem regum et imperatores semper augustinū dicimus. eo q̄ imperiū romanū semper augere debet. Etiam attribuere possum⁹ in supellatioō om̄is titulos quos alii principibus attribuimus in positivo. **R**egibus vero scribendo eoz titulos declaramus dicendo maiestate eoz regiā ac sc̄tāz coronā iacto sc̄tā regiā. Possim⁹ qz ipsis attribuere per excellentiam dignitates quas reliquis principibus ipsis inferioribus assignamus. **R**egeni vero fiancie singulai: quodā proga tio christianissimum dicimus. **L**eterosqz magnates ut sunt principes/duces/comites/et barones vocan⁹ magnificos/illustrēs et excelsos/principes et dominos semper metuēdos: Qui vero inter hos p̄cellētes fuerit illustrissimos/icitos et serenissimos ac felices nūcupanus. **O**milites strenuos viros/ḡsiosos/spectabiles splendidos eq̄stri ordine militariqz insignitos dicere possumus. **S**unt alii qbz dignitas multū accidētātē et quodā modo vñqz ad certū iepus dn̄ans euenire solet/ut est ciuitatis

magistrat⁹ administratio/ qualis est pfectura viris āt ciuitatis et tales
dici possunt celebres/spectabiles/ insignes/ et hiis similibus titulis insup
adornari possunt: prout expedire videbitur si tales nati essent ex sena/
toribus aut aliqua alia virtute fulgentes. conspicuos illos claros nūc/
pam⁹. Sinautē in armis famosi fuerint illos magnanimos/ strenuos/
fortissimosqz nūcupamus. ¶ Consiliatores ciuitatis/ alios preeminentes
cives/ insignes/ consulti/ illos/ et sapientissimos dicimus. Insuper
claros/ egregios/ generos/ famatos/ celebres/ sagaces/ prudentes/ et his
similia ipsis ipēdere possumus. Namēdū tamen sēper ne post suplatiū
ponat politius aut cōparatiūs nūn⁹ egregius. ¶ Mercatores probi/
providi/ circumspecti/ solliciti/ industres/ experti et fideles dicuntur.

¶ Populares vero et reliquos infimi status: appellare possum⁹ diligētes
obsequiosos/ fideles/ et amabiles. ¶ Dignitates vero et tituli mulieres
concernentes hic enumerare non est necessarium quoniam huiusmodi ex
patrum et maritoū dignitatibus nunc nati possunt Attamen mulieres
Leo q̄ honestas maxime esse illas decet. I castas/ pudicas/ et honestissimas
generali vocabulo nūcupamus. Si vero anti que cives fuerint: illas
egregias matronas/ et venerabiles dicere possumus. ¶ Virgines vero
pudicas/ vel pudicissimas. candore virginum rutilantes/ morigeratas/ et
modestas scribere possumus. ¶ Socios/ fratres/ similiter et amicos in
adolescentia/ seu etate p̄ma politos dicimus discretos/ modestos/ castos
morigeratos/ facetus/ vibanos/ amātissimos/ aīcissimos/ et nobis carissimos/
graciosos adolescentes/ bone indolis iuvenes dicimus.

De titulis scolasticarum personarū

Via haec tenus dicta est de titulis congruentibus tā spiritualibus
q̄ personis in dignitate constitutis q̄ de his que seculari pompa
fulgent sicut polliciti sumus. Nūc tercio loco superflvt dicam⁹
de laudib⁹ et progatius que scolasticis viris et litteratissimis attribui
solent. ¶ At vero cum theologi et doctrina et dignitate et vita ceteros
picellant et p̄cellere arbitrantur de attributis eorum exordianur
Theologi diuinarum rerum interpres: noninius diuini et catholice fidei
defensores: heresū expurgatores. q̄ si i his studiis doctoratu potiti fuerit
viros illos diuinissimos et integrissimos nūcupamus. Sacre theologie
doctores erimmo viros: admirādos sāctissime scientie professores cele/
berrimos: et eiusdem interpres irreprehensibiles. prestantissimos viros
et doctissimos: et in diuinis imbutissimos. Est autem hec āmoūtio ḡnalis
sez vñquēqz politiis et suplatiis titulis adornare in quacūqz digni/
tate et virtute sedz q̄ plus minus ve in illo iu quo laudādus est p̄cellere
dignoscitur sicut officiales. ¶ Juris cōsultos vocamus iuris pontificuz
modestissimos/ famosos/ vel doctissimos. ¶ Oratores/ facūdos/ disertos
expolitos/ celebres/ artis dicēdi doctissimos/ loquēdi modestissimos/ graues
ciuitatis tutores/ reiqz publice p̄claros āministratores pupillorum viduar̄

Desolatorūq; opportunos aduocatos p̄rē defēsores dec⁹ vībis. hīs oīb⁹
et cōsimilib⁹ titulis iuxta eorū merita illos admirare ostiūimus. Legis
q̄ultos iuris ciuilis int̄pretes q̄ultos peritissimos & patrici ciuitatis
colūnas nūcupam⁹. Philozophos dicim⁹ modelissimos & grauiſſimos ac/
curatissimos nature int̄pretes et morū obſeruatores. Qui si in medicis
docti euaserit eos eximie medicine doctores et artiū liberaliū ſplendore
egregios famatos celebites atq; claros dicere licet. Logicos ho acutos
viros pſpicacis igenii ardentiſſio luſe radiates veriq; int̄pretes appellare
poſsum⁹. Rhetores dicūt viri celebres artis dicēti piti faciūti eloquētes
dicēti p̄ceptores hiq; filia illis attribuim⁹. **C**mathēaticos/aſtronō/
mos/gemetras et arithmeticos hos iudicatoſ subtiles viros vocam⁹
admirabiles iſup et ardētiſ igenii reliqui tituli ordinare poſſunt viris
doctis cōgruētibus. **C**auſici viri docti et iocūdi dici poſſunt ſi in eis
mulica radicitus ſlo uerit nō ad laſciuiam: ſed ad aīor recreationem.
CGrāmatice p̄ceptores: doctos morigeratos graueſq; viros & leatos
nūcupam⁹. **S**colastici ſiguli dici poſſut bōaz artiū zelatores: bōaz
disciplinariū ſectatores: virtutū cultores. **S**tudētes aſſidui virtutuz
cupidi: prudēcie ſectatores. Illos vero quos philozophie et artib⁹ libera/
libus nouim⁹ ibutos: elegātes clarosq; iuuenes: et doctos in liberalibus
ſtudiis nūcupam⁹. **E**gregii iſup artiū ſtudētes dici poſſut variādo
titulos et adiectua ei cōdecentia attributa. Vnū nūc dei fauēte gracia
ſatis dictū arbitrio de titulis: viri ſcolastici cōgruētibus. Sz in oīb⁹ his
optime ſciendis plurim⁹ valet exercitatio enim promptos &
abiles reddit quos ſonolēcia iepſtos facit. Et quoniaz credo te aīaduer/
tere que dico: ad reliqua pauca que ſuperiunt accedamus.

Nonnenit nonnūq; quādo res prolixaſ ſcribere habemus ut in
ipsa epiftola contineat narratio diuilio/q̄firmatio/q̄futatio et
q̄clusio: ſeu aliqua ex hīis partibus. Quare cī iſtud cōtigerit:
hoc ḡnalit teneas: ſez has partes eſſe tractādas ſedq; Cicero i rhetorica
ad heremij tradidit: certiore volo reddere teq; q̄cūq; munus oratōriū: ſez
oīoīis partes tractare nouerit: hic quoq; elegantissime habet ſe in litteris
ſcribindis. Nichil enī diſſert oratōriū munus a modo epiftolas faciendi
niſi q̄ primū cotinet in ſe lēbz. Multī enī repertisūt in epiftolis faciēdis
clarū: qui munus oratōriū nūq; ſūt adepti. Eſt enī fecunda res et diuina
orādi facultas. Hoc vñ ſcito: q̄ non tam ardue proceditur in epiftolis
dum quid narram⁹: diuindimus ſicut in oratōrib⁹. Eſt enī lōge liberior
vagādi potefias in epiftolis qđedis q̄ in cauſis porādis. Et lēz hec duo
genera valde propriaſ ſit et quicinca: lōge taen̄ maioris eſt facultatis
orādi doctrina q̄ epiftolarū nōma. At vero ne diuti⁹ te verbis obtūda
eum aliiquid diuindendū fuerit in epiftolis fac diligenti animo. cōſideres
rem ip̄am diuindendā: q̄breuget q̄q; cōmode pumaria diuincione diuidi
poſſit: eamq; ad paucissima mēbra cogas. Narratio tamen frequentius
in epiftolis accidit q̄diuilio. Igit̄ narratione tractādo ſtudcas diligen/
tissime ut illa breuis ſit et diluicida atq; veriſimilis. non ponas in ea

obscuras et iusitatas dictiones/ neqz longas aut inutiles clausulas/ non
 tortuosas/ non incolumetas q̄structiones. quēadmodū nōnulli faciūt/ qui
 primo supposita varia et multa includūt/ atēq; ad appositū pueniatur
 qd a deo remouēt a casuālib; suis q; dix inde quicq; percipi posſit de his
 que patefacere volūt. Laue iluper ne imitando hos obscuros tortuosos et
 perplexos oratores/ et transgressiones inutiles facies aut translationes
 abusivas/ obscuras et indecētes que totam orationem cecā reddunt. Hec
 omnia facile deuit abis vicia: et predictas tres cōmoditates in narrādo
 obtinebis: si Licet dñi imitaberis et eius regulas obſeruabis. Hec due
 partes taliter tractande sunt ut post confirmationē sequatur cōfutatio /
 vel mixtim ponantur scilicet q; cuz confirmatnr cauſa tua per aliquam
 rationē latim dissoluas argumentū quod tibi in oppositum fieri posset
 facilime adipisceris ymaginando apud teipsum/ non solum quicquid ex
 consuetudine contradici potest: sed etiam omne illud quod ex calida et
 versuta malicia in mente aduersarii venire possit. et tunc omnibus his
 cōſideratis repulsiuram addere stude refellendo dolum. Et nī nequicaz
 armis superare necesse est quando aliter fieri nequit: Dale.

Codus officiendi epistolas p̄blicis fratris Guillermi Sophonēsis
 oratoris elegatissimi felicitatis habet Impressus parisius y Authowū
 cayllaut prope sanctū bñdictū Ad interlignū hōis siluestris.



